

Geloof en waarachtigheid (psalmen 58 tot 62)

Welkom en inleiding

"De psalmen vormen een bos waarin ik graag vertoef. Deze bomen van liederen geven stem aan alles wat ik geloof, hoop en liefheb, aan alles wat mij verheft en verrukt, aan alles wat mij verbijstert en verscheurt. In gezelschap van de psalmen, lopend door dat machtige, altijd ruisende bos, besef ik dat er gekozen moet worden: vóór het leven en tegen de dood. Deze liederen wekken mijn honger en dorst naar gerechtigheid op. Zij inspireren mij om maximaal mens te zijn." Tot hier waarachtige woorden van Hans Bouma uit de inleiding van zijn boek 'In de schaduw van de Psalmen'. Persoonlijke indrukken, impressies die de psalmen bij hem achterlieten. Oude liederen in zijn eigen woorden en met zijn eigen accenten opnieuw uitgesproken.

Dat doen ook wij als we hier samenkomen: eeuwenlang doorvertelde woorden opnieuw met kracht laden. Vandaag in het teken van 'geloof en waarachtigheid'. Enerzijds zoomen we in op de psalmen 58 tot 62, anderzijds verruimen we onze blik en stellen wereldwijd vast dat fake news de waarheid tracht te verduisteren en te ondermijnen. Welk nieuws is geloofwaardig? Zijn de feiten waarheidsgetrouw weergegeven? Stemt het verhaal overeen met de werkelijkheid? Jezus van Nazareth noemde zichzelf 'de Weg, de Waarheid en het Leven'. Hij brengt ons hier samen in de naam van die god die we aanspreken als Vader/Moeder, Zoon en Broeder en waarachtige Geest in ons midden. Amen. (+)

Lied: Gewoon maar zijn pag. 34

Waarachtigheid: *"gewoon maar zijn wie je bent, gewoon maar doen wat je kunt"*, niet meer maar ook niet minder. Meer moet dat niet zijn.

Lezing uit het Eerste Testament: Psalm 59

Zoals aangekondigd in de uitnodiging gaan we luisteren naar de broeders en paters van Westvleteren. Monniken zijn immers meer dan gelijk wie vertrouwd met de psalmen. Zeven keer per dag komen ze samen om verscheidene liederen biddend te zingen. We lezen en horen psalm 59, meer dan tweeduizend jaar oud, en toch blijkt hij jammer genoeg verschrikkelijk actueel. De monniken zingen deze psalm a capella en eindigen met 'Eer zij de heerlijkheid Gods: Vader, Zoon en heilige Geest' waarbij ze 'n diepe buiging maken. Na de hymne volgt nog een streepje orgelmuziek.

*"Zie hoe zij mijn leven belagen, heel hun overmacht is tegen mij.
En ik heb niets misdreven, op mij rust geen enkel schuld.
Bevrijd mij van mijn bestrijders, hef mij boven mijn aanvallers uit."
"Want verscheurd onze ziel, verscheurd ons volk, verscheurd ons land",*

gaat psalm 60 verder, *"Afgrond, duisternis.
Nog even en we zijn voorgoed van de aardbodem verdwenen.
Dit kan uw wil toch niet zijn, zo zijt Gij toch niet?"*

En nog is de schreeuw niet ten einde,
psalm 61 smeekt om hulp en toekomst:
*"Ontheemd ben ik, dakloos,
verstoken van alles en iedereen,
onleefbaar mijn wereld.
O God, ik hard het niet langer, ben ten einde raad,
Geen kant kan ik meer op. (...)
Laat mij niet over aan mezelf.
Geef mij tijd van leven,
dat ik niet halverwege afbreek, onvoltooid blijf.
Mijn bestemming volgen, leven ten overstaan van U,
waarachtig mens zijn, God, gun het mij toch.
In deze uithoek kom ik om.
Zoek mij, vind mij en levenslang houd ik zingend uw naam hoog."*

Lied: Niet als een magische kracht pag. 14

Was het maar waar, God als een magische kracht die alle geweld uitschakelt en alle onrechtvaardigheid opheft. Het is de wanhopige schreeuw van de slachtoffers, de misleidende afgod geïnstalleerd door wie baat heeft bij een status quo, de utopie voor wie solidair is en zich inzet voor mensenrechten. Geloof en waarachtigheid, *"iemand die doet wat hij zegt, liefde is hij/zij metterdaad"*.

Lezing uit het Tweede Testament: Joh. 18:37-38

In het passieverhaal dat we tijdens de Goede Week lezen, komt uit onverwachte hoek ook een uitspraak over waarachtigheid. Tegenover de bespottingen door hogepriesters, schriftgeleerden en oudsten, tegenover het misprijzen van voorbijgangers klinkt de belijdenis van zij die bij Jezus de wacht houden en van de Romeinse honderdman: *"Waarlijk, hij was een zoon van God."* (Mt. 27,54). Zijn militaire en politieke leider, Pontius Pilatus, daarentegen stelt vooral sceptische vragen...

Toen zei Pilatus tegen Hem: "Je bent dus een koning?" Jezus antwoordde: "U zegt zelf dat Ik een koning ben. Ik ben geboren en op deze wereld gekomen om de waarheid te vertellen. Iedereen die van de waarheid houdt, luistert naar Mij." Pilatus zei tegen Hem: "Ach, wat is waarheid?"

Het klinkt filosofisch, wat chic zelfs, maar zo bedoelt hij het hier niet. Nee, Pilatus wil zich er makkelijk van afmaken. Je kunt je zelfs voorstellen dat hij zijn schouders erbij ophaalt. Hij kan aan al zijn confrontaties met de Joden hebben gedacht, met hun rare verhalen en hun vreemde gebruiken, met hun eigen waarheid waar hij niets van begreep.

Zijn vraag is echter meer dan alleen sceptisch. In zijn beleving doet waarheid er niet meer toe. Het was niet relevant meer. Hij moest de lieve vrede bewaren, de Pax Romana, daar werd hij op afgerekend. Hij werd gewoon overruled: door de keizer, door de politieke en juridische situatie, door die slimme intriganten in Jeruzalem. Of je gelijk hebt of niet, of je schuldig bent of niet, wat maakt het nog uit? *"Ach, wat is waarheid?"* De dingen lopen zoals ze lopen. Hogerop bepalen ze toch wel wat hun uitkomt. Waarheid is wat de bazen zeggen wat het is.

Pilatus lijkt zich speelbal te voelen van die hogere machten, zoals hij zelf zijn ondergeschikten weer als speelbal behandelt. En de zoveelste die van deze houding de dupe wordt, is Jezus. Zoals telkens in de geschiedenis de machtelozen lijden onder het cynisme van de happy few. Als het ons niet meer interesseert of iets een feit is of niet, als je feiten minacht, zijn kwetsbaren daarvan het eerste slachtoffer. Laten we daarom in feiten blijven geloven. Waarheid doet ertoe. Waarheid is de laatste strohalm van de minste mensen. Vraag het maar aan organisaties zoals bijvoorbeeld Broederlijk Delen, Amnesty International of Greenpeace. *Overal waar recht geschiedt, daar herleeft Gods woord.*

Lied: Overal waar recht geschiedt pag. 20

Lezing: Een oud Deens volksverhaal

De evangelisten vertellen ook nog dat Pilatus een inscriptie liet maken die op het kruis bevestigd werd. Er stond op: 'Jezus van Nazareth, koning van de Joden'. Het stond er in het Hebreeuws, het Latijn en het Grieks. Ja, Hij is in zeker zin koning, maar van een heel andere soort dan Pilatus denkt. Hij is ook anders dan de Messias, die de Joden in die tijd verwachten. Zij hopen op de ideale koning voor hun volk, die na eeuwen van onderdrukking zal zorgen voor bevrijding en recht. Als toemaatje een oud Deens volksverhaal over een ontmoeting tussen twee koningen, over twee soorten leiderschap, over blinde gehoorzaamheid en waarachtige gastvrijheid.

"Zie je die toren daar", zei de eerste koning tegen de tweede, terwijl hij naar een groot en zwaar versterkt deel van zijn kasteel wees. "In mijn koninkrijk kan ik wie dan ook van mijn onderdanen het bevel geven naar de top te klimmen en naar beneden te springen, hun dood tegemoet. Mijn macht is zo groot dat ze allemaal zullen gehoorzamen".

De tweede koning die een bezoek bracht, keek rond en wees toen naar een klein, nederig huisje vlakbij. "In mijn koninkrijk", zei hij, "kan ik op de deur kloppen van een huisje zoals dat, en ik zal er in elke stad en in elk dorp verwelkomd worden. Mijn macht is zo groot dat ik er de nacht kan doorbrengen en heerlijk kan slapen zonder angst voor mijn veiligheid".

Je kan je afvragen of jonge mensen de dood en de chaos van een oorlog insturen zoveel verschilt van hun te bevelen van een hoge, versterkte toren te springen. Daartegenover gaat het rijk Gods over het scheppen van een wereldwijde gemeenschap waarin mensen 's nachts rustig kunnen slapen zonder angst voor hun veiligheid, zonder aanslagen, zonder raketaanvallen.

Praktische punten

Lied tegen het offeren (pag. 18)

Als overgang naar het tafelgebed en verwijzend naar de twee koningen zingen we tot onze god *"die niet zoekt naar eer en faam, geen angst en beven voor zijn naam; hij vraagt ons enkel dat wij ons geven aan elkaar, zo wordt zijn woord van liefde waar"*. Dan is geloof waarachtig.

Tafelgebed 1 Laat ons dan *"geen offeraars meer zijn, maar alle brood en wijn delen"* met de minste mensen, o.a. met wie met Broederlijk Delen samenwerkt.

Vrije voorbeden met als acclamatie 'God is die goed is' (pag. 61)

Onzevader

Psalm 58

We begonnen de viering met woorden van Hans Bouma, we eindigen er ook mee, meer bepaald met zijn 'impressie', zijn persoonlijke indruk bij psalm 58.

*Een god die recht verschaft, bestaat hij nog?
Loont het nog om rechtvaardig te zijn?
De machthebbers doen alsof zij het rijk alleen hebben.
Ze kennen maar één recht: het recht van de sterkste.
Gewelddadig gaan ze te werk,
verraderlijk, nietsontziend, voor geen rede vatbaar.
Doortrapt van nature – ze zijn gewoon zo.
O God, ontkracht hen, hol hen uit,
dat ze verbijsterd instorten.
Een verrassing zult Gij zijn,
versteld zal men van U staan.
En óf er nog een god is die recht verschaft!
En óf het nog zin heeft om rechtvaardig te zijn!*

Lied: Leven is geven (melodie 'Levenslied' pag. 27)

Vooraleer we elkaar vrede toewensen, zingen we samen een lied dat ik twaalf jaar geleden schreef en dat eindigt met *"Hoeden het goede, vechten voor rechten, strijden, bevrijden, samen beamen dat vrede moet zijn"*.

Vredeswens